

ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÓLLER

Guillem Alomar¹
Cartografia Miquel Àngel Salvà²

RESUM

Les Illes Balears són unes de les regions biogeogràfiques de l'Estat Espanyol amb més riquesa en nombre de tàxons d'orquídies. Al terme municipal de Sóller fins ara hem observat 36 tàxons, que equival al 56% del nombre d'orquídies de Mallorca.

Hem de destacar els següents 9 tàxons per la seva corologia i/o raresa a Sóller: *Limodorum trabutianum*, *Ophrys balearica*, *Ophrys dyris*, *Ophrys tenthredinifera*, *Orchis cazorlensis*, *Orchis coriophora* subsp. *fragans*, *Orchis mascula* subsp. *ichnusae*, *Serapias lingua*; així com l'híbrid *Ophrys* x *soller*.

INTRODUCCIÓ

Les Illes Balears són unes de les regions biogeogràfiques de l'Estat Espanyol amb més riquesa en nombre de tàxons d'orquídies. Al terme mu-

---

¹ Departament de Medi Ambient. Consell de Mallorca. C/ General Riera, 111. 07010. Ciutat de Mallorca. <galomar@conselldemallorca.net>

² Departament de Medi Ambient. Consell de Mallorca. C/ General Riera, 111. 07010. Ciutat de Mallorca. <masalva@conselldemallorca.net>

nicipal de Sóller fins ara s'han observat 30 tàxons d'orquídiess, que equival al 45% del nombre d'orquídiess de Mallorca.

Per la seva corologia i/o raresa, hem de destacar els següents 5 tàxons d'orquí-diess: *Limodorum trabutianum*, *Ophrys balearica*, *Orchis mascula* subsp. *ichnusae*, *Orchis cazorlensis* i *Ophrys* x *soller* (*Ophrys apifera* x *O. balearica*). Les dues espècies d'*Orchis* són exclusives de les muntanyes més altes de Mallorca (Alomar, 1994), i els híbrids *Ophrys apifera* x *O. balearica* i *Ophrys apifera* x *Ophrys vernixia* fins ara tan sols s'han observat al coll de Sóller (Henkel, 1997, 2000).

Camposcolia ciliata fecunda mosques blaves (*Ophrys speculum*). Fot. Foster Jakob.

GENERALITATS

El terme municipal de Sóller té una extensió de 42,56 km²; repartits en 62 quadrícules d'1 km².

Alguns dels cims més alts són: puig des Moro (786 m), ses Talaies (769 m), penya de s'Anyell (1.053 m), puig de Son Palou (1.044 m), puig Llenet (1.013 m), es Cornador Gros (965 m) i puig des Verger (908 m). Encara que

la vall es veu tancada per cims molt més alts, com són: penyal des Mig Dia (1.356 m), serra de Son Torrella (1.079 m), puig de l'Ofre (1.093 m), serra d'Alfàbia (1.069 m) i puig es Vent (1.005 m).

La pluviometria varia molt respecte a la seva localització; amb 500-600 mm anuals a la zona més propera a la costa i els 1.000 – 1.100 mm anuals als cims més alts (la Serra i es Teix).

La temperatura també varia molt d'un indret a l'altre. A la costa la temperatura màxima és de 28-30°C, mentre que a les zones altes és de 24-28°C. Les temperatures mínimes també tenen una forta variació; amb 8-6°C a la costa i inferior als 4°C als cims (GEM., 1988-1997).

ORQUÍDIES DE SÓLLER

Per la reduïda extensió que té el terme municipal de Sóller, observam una gran diversitat d'orquídies que hi habiten, amb 30 tàxons, que equival al 45% de la flora orquidiòfila de Mallorca.

	Superfície	Tàxons	Gèneres	Espècies	Híbrids
Mallorca	3.640 km ²	66	14	41	25
Sóller	42,56 km ²	30	11	28	2

El quadre I mostra la superfície de Mallorca i del terme municipal de Sóller; així com la seva riquesa de tàxons d'orquídies.

Aquesta riquesa orquidiòfila cal atribuir-la als seus microclimes (Puigserver, 1994) i a la diversitat de comunitats vegetals (AA. DD., 1998) que es troben al terme municipal de Sóller. En són un exemple: la boixeda (*Aceri-Buxetum balearicae*), l'alzinar (*Cyclamini balearicae-Quercetum ilicis*), l'ullastrar (*Cneorotricocci-Ceratonietum siliquae*), el savinar (*Juniperetum eumediterraneae*), el lletrressar (*Euphorbietum dendroidis*), la garriga de muntanya (*Hypericion balearici*), la garriga de ciprell i càrritx (*Loto tetraphylli-Ericetum multiflorae*), la garriga d'albada i ciprell (*Anthyllido cytisoidis-Teucrietum majorici*), el càrritxar (*Smilaco balearicae-Ampelodesmetum mauritanicae*) i el llistonar (*Hypochoerido-Brachypodietum retusi*).

COROLOGIA

Les orquídiades de Sóller tenen diferent distribució. La majoria d'orquídiades tenen ampla distribució Mediterrània (10) o de la Mediterrània Occidental (4). Seguit d'aquelles de la Mediterrània-Atlàntica (4); i de les Euroasiàtiques (3). Hem de destacar les orquídiades endèmiques de Balears (2); així com les d'origen tirrènic (1) i les Ibero-Balears (1).

Tàxons	Corologia
<i>Aceras antropophorum</i>	Mediterrània-Atlàntica, nord d'Àfrica
<i>Anacamptis pyramidalis</i>	Europa i nord d'Àfrica
<i>Barlia robertiana</i>	Mediterrània
<i>Cephalanthera damasonium</i>	Euroasiàtica
<i>Cephalanthera longifolia</i>	Euroasiàtica i nord d'Àfrica
<i>Epipactis microphylla</i>	Europea-Caucàsica, fins a Iran
<i>Limodorum abortivum</i>	Mediterrània fins a Iran
<i>Limodorum trabutianum</i>	Mediterrània W. i nord d'Àfrica
<i>Neotinea maculata</i>	Mediterrània- Atlàntic, Illes Canàries fins a l'Orient Mitjà
<i>Ophrys apifera</i>	Mediterrània-Atlàntica
<i>Ophrys balearica</i>	Endèmica de les Illes Balears
<i>Ophrys bilunulata</i>	Mediterrània W.
<i>Ophrys bombyliflora</i>	Mediterrània, Illes Canàries
<i>Ophrys dyris</i>	S Península Ibèrica, N d'Àfrica, Balears
<i>Ophrys fusca</i>	Mediterrània
<i>Ophrys lupercalis</i>	Mediterrània i submediterrània
<i>Ophrys incubacea</i>	Mediterrània Central i Occidental
<i>Ophrys speculum</i>	Mediterrània
<i>Ophrys tenthredinifera</i>	Mediterrània
<i>Ophrys x soller</i> (<i>Ophrys apifera</i> x <i>O. balearica</i>)	Endèmica de les Illes Balears
<i>Ophrys apifera</i> x <i>Ophrys speculum</i>	Mediterrània
<i>Orchis cazortensis</i>	Ibero-balear
<i>Orchis conica</i>	Mediterrània W.
<i>Orchis fragans</i>	Península Ibèrica, Itàlia
<i>Orchis longicornu</i>	Gimnèsies, Còrsega, Sardenya, Sicília, Nord d'Àfrica
<i>Orchis mascula</i> subsp. <i>ichnusae</i>	Endèmica de Sardenya i Mallorca
<i>Orchis olbiensis</i>	Mediterrani occidental, nord d'Àfrica
<i>Serapias lingua</i>	Mediterrània
<i>Serapias parviflora</i>	Mediterrània-Atlàntica, Illes Canàries
<i>Spiranthes spiralis</i>	Europa, nord d'Àfrica

El quadre 2 representa la distribució de les diferents orquídiades de Sóller.

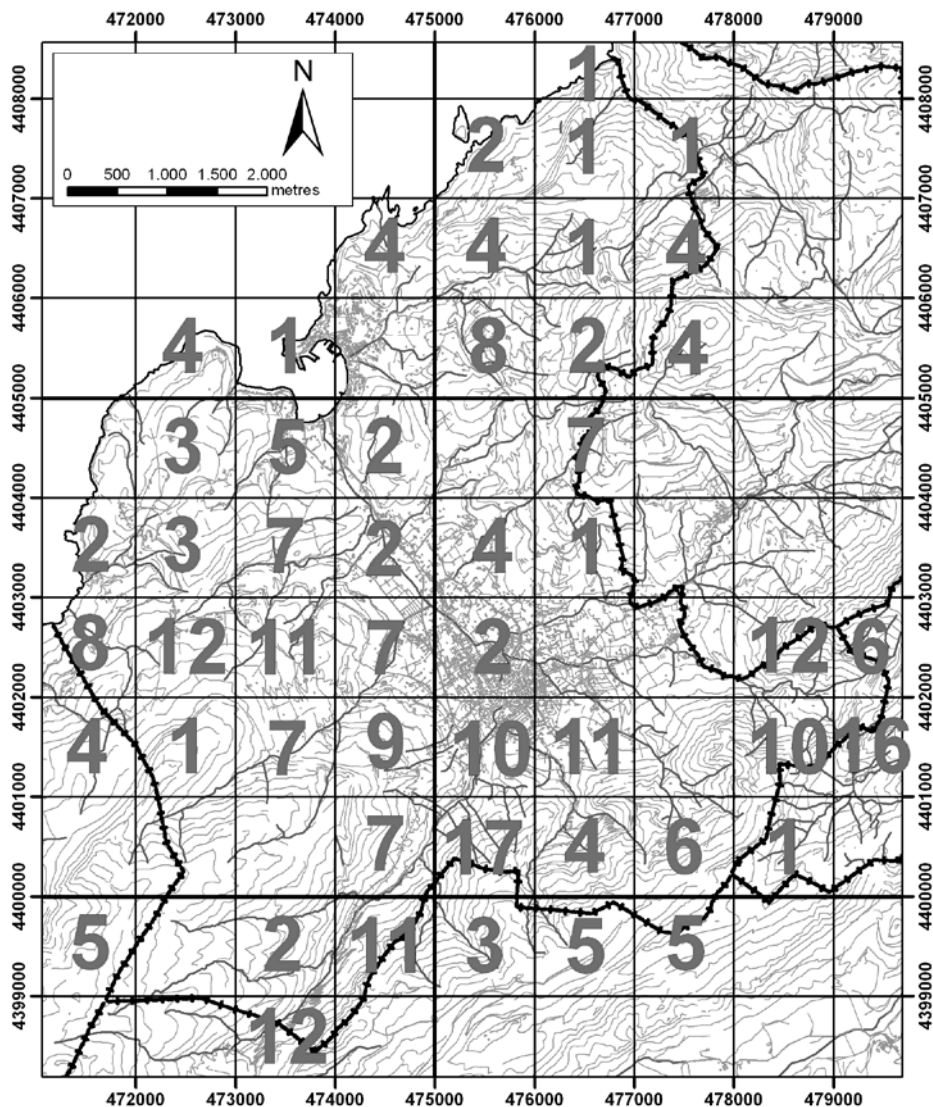
ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÓLLER / ALOMAR I SALVÀ

Corologia	Núm. tàxons	Percentatge %
Europa i nord d'Àfrica	2	7
Euroasiàtica	3	10
Mediterrània- Atlàntic	4	14
Endèmica de les Illes Balears	2	7
Mediterrània W.	4	14
S Península Ibèrica, N d'Àfrica, Balears	1	3
Mediterrània	10	34
Ibero-balear	1	3
Península Ibèrica, Itàlia	1	3
Tirrenica (Sardenya i Mallorca)	1	3

El quadre 3 recull l'origen dels tàxons i el seu nombre i percentatge a Sóller.

	Mallorca	Sóller
<i>Gennaria</i>	1	-
<i>Gymnadenia</i>	1	-
<i>Neotinea</i>	1	1
<i>Orchis</i>	11	6
<i>Aceras</i>	1	1
<i>Anacamptis</i>	1	1
<i>Barlia</i>	1	1
<i>Cephalanthera</i>	3	2
<i>Epipactis</i>	1	1
<i>Limodorum</i>	2	2
<i>Neotinea</i>	1	1
<i>Neottia</i>	1	-
<i>Orchis</i>	11	6
<i>Ophrys</i>	14	10
<i>Serapias</i>	2	2
<i>Spiranthes</i>	1	1
Híbrids	25	2
Total tàxons	66	30

El quadre 4 compara la riquesa d'orquídies de l'illa de Mallorca i del municipi de Sóller i indica quants de tàxons de cada gènere hi són presents.

El quadre 5 presenta el nombre de tàxons d'orquídies per quadrícula d'1 km².

Les quadrícules d'1 km² amb més riquesa orquidiòfila són: la (DE 4.75/44.00) amb 17 tàxons; seguit de la (DE 4.79/44.01) amb 16 tàxons; i de les (DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98) i (DE 4.78/44.02) amb 12 tàxons; així com de les (DE 4.73/44.02) i (DD 4.74/43.99) amb 11 tàxons.

Les zones amb més diversitat d'orquídiess de Sóller són: barranc de Biniaraix, serra d'Alfàbia, es Teix, camí de Castelló, Muleta, pujol d'en Banya, ses Tres Creus, Racó d'en Vives i així com amb el coll de Sóller amb *Limodorum trabutianum* i els híbrids *Ophrys apifera* x *O. speculum*) i *Ophrys apifera* x *O. balearica*.

Cal observar que *Orchis cazorlensis*, és un endemisme Ibero-balear, que va ser citat per Pietro Porta a 1887 a la part alta del barranc de Biniaraix i que actualment tan sols s'ha observat al puig Major i al puig Massanella (Alomar et al., 1988; Alomar 1989-90 i Wegenke, 1997).

III JORNADES D'ESTUDIS LOCALS A SÖLLER

UTM d'1 km ²	Nº tàxons	Tàxons
(DD 4.71/43.99)	5	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> , <i>Orchis longicornu</i> i <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.71/44.01)	4	<i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> i <i>Ophrys speculum</i>
(DE 4.71/44.02)	8	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Limodorum trabutianum</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys speculum</i> i <i>Orchis longicornu</i>
(DE 4.71/44.03)	2	<i>Neotinea maculata</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.72/44.01)	1	<i>Epipactis microphylla</i>
(DE 4.72/44.02)	12	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Cephalanthera longifolia</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.72/44.03)	3	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> i <i>Ophrys lupercalis</i>
(DE 4.72/44.04)	3	<i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.72/44.05)	4	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DD 4.73/43.98)	12	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Limodorum trabutianum</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys speculum</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DD 4.73/43.99)	2	<i>Epipactis microphylla</i> i <i>Ophrys speculum</i>
(DE 4.73/44.01)	7	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> i <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.73/44.02)	11	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> , <i>Ophrys incubacea</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.73/44.03)	7	<i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys incubacea</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis fragans</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.73/44.04)	5	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys fusca</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.73/44.05)	1	<i>Orchis olbiensis</i>
(DD 4.74/43.99)	11	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys x soller</i> (<i>Ophrys apifera</i> x <i>Ophrys speculum</i>), <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis longicornu</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.74/44.00)	7	<i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias lingua</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.74/44.01)	9	<i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.74/44.02)	7	<i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercalis</i> , <i>Ophrys incubacea</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.74/44.03)	2	<i>Ophrys bombyliflora</i> i <i>Ophrys fusca</i>
(DE 4.74/44.04)	2	<i>Ophrys bilunulata</i> i <i>Ophrys fusca</i>

ORQUÍDEES DEL TERME MUNICIPAL DE SÒLLER / ALOMAR I SALVÀ

UTM d'1Km	Nº tàxons	Tàxons
(DE 4.74/44.06)	4	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DD 4.75/43.99)	3	<i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.75/44.00)	17	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Cephalanthera longifolia</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys dyris</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis cazorlensis</i> , <i>Orchis conica</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.75/44.01)	10	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.75/44.02)	2	<i>Ophrys lupercales</i> i <i>Orchis longicornu</i>
(DE 4.75/44.03)	4	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.75/44.05)	8	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys tenthredinifera</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.75/44.06)	4	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> i <i>Ophrys speculum</i>
(DE 4.75/44.07)	2	<i>Anacamptis pyramidalis</i> i <i>Epipactis microphylla</i>
(DD 4.76/43.99)	5	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Neotinea maculata</i>
(DE 4.76/44.00)	4	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys speculum</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.76/44.01)	11	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Barlia robertiana</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Ophrys apifera</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.76/44.03)	1	<i>Ophrys fusca</i>
(DE 4.76/44.04)	7	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Ophrys bilunulata</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys speculum</i> i <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.76/44.05)	2	<i>Barlia robertiana</i> i <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.76/44.06)	1	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
(DE 4.76/44.07)	1	<i>Epipactis microphylla</i>
(DE 4.76/44.08)	1	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
(DD 4.77/43.99)	5	<i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.77/44.00)	6	<i>Barlia robertiana</i> , <i>Cephalanthera longifolia</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis mascula</i> subsp. <i>ichnusae</i> i <i>Serapias parviflora</i>
(DE 4.77/44.05)	4	<i>Neotinea maculata</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.77/44.06)	4	<i>Ophrys balearica</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Orchis olbiensis</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.77/44.07)	1	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
(DE 4.78/44.00)	1	<i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.78/44.01)	10	<i>Cephalanthera longifolia</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Limodorum abortivum</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis longicornu</i> i <i>Orchis olbiensis</i>
(DE 4.78/44.02)	12	<i>Epipactis microphylla</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys incubacea</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis cazorlensis</i> , <i>Orchis conica</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.79/44.01)	16	<i>Aceras antropophorum</i> , <i>Anacamptis pyramidalis</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Cephalanthera longifolia</i> , <i>Epipactis microphylla</i> , <i>Neotinea maculata</i> , <i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys fusca</i> , <i>Ophrys lupercales</i> , <i>Ophrys incubacea</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis conica</i> , <i>Orchis longicornu</i> , <i>Orchis olbiensis</i> , <i>Serapias parviflora</i> i <i>Spiranthes spiralis</i>
(DE 4.79/44.02)	6	<i>Ophrys bombyliflora</i> , <i>Ophrys dyris</i> , <i>Ophrys speculum</i> , <i>Orchis conica</i> , <i>Orchis longicornu</i> i <i>Orchis olbiensis</i>

El quadre 6 presenta la riquesa orquidofila per quadrícules d'1 km²

III JORNADES D'ESTUDIS LOCALS A SÒLLER

Tàxons	Núm. quadrícules	UTM d'1 km ²
<i>Ophrys apifera</i>	9	(DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.02), (DD 4.74/43.99), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.01), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.76/44.01)
<i>Ophrys balearica</i>	8	(DE 4.71/44.02), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.01), (DE 4.73/44.03), (DE 4.73/44.04), (DE 4.74/44.01), (DE 4.75/44.05), (DE 4.77/44.06)
<i>Ophrys bilunulata</i>	12	(DE 4.72/44.02), (DE 4.72/44.03), (DE 4.73/44.01), (DE 4.73/44.02), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.02), (DE 4.74/44.04), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.05), (DE 4.75/44.06), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.04)
<i>Ophrys bombyliflora</i>	16	(DE 4.71/44.01), (DE 4.71/44.02), (DE 4.72/44.04), (DE 4.72/44.05), (DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.03), (DE 4.74/44.01), (DE 4.74/44.03), (DD 4.75/43.99), (DE 4.75/44.00), (DD 4.76/43.99), (DD 4.77/43.99), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01), (DE 4.79/44.02)
<i>Ophrys dyris</i>	2	(DE 4.75/44.00), (DE 4.79/44.02)
<i>Ophrys fusca</i>	20	(DE 4.71/44.01), (DE 4.71/44.02), (DE 4.72/44.04), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.03), (DE 4.73/44.04), (DE 4.74/44.02), (DE 4.74/44.03), (DE 4.74/44.04), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.05), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.03), (DE 4.76/44.04), (DE 4.77/44.00), (DE 4.77/44.06), (DE 4.78/44.01), (DE 4.79/44.01)
<i>Ophrys incubacea</i>	5	(DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.03), (DE 4.74/44.02), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01)
<i>Ophrys lupercalis</i>	16	(DD 4.71/43.99), (DE 4.72/44.02), (DE 4.72/44.03), (DE 4.72/44.05), (DE 4.73/44.01), (DE 4.73/44.02), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.02), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.02), (DE 4.75/44.05), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.04), (DE 4.78/44.01), (DE 4.79/44.01)
<i>Ophrys speculum</i>	21	(DE 4.71/44.01), (DE 4.71/44.02), (DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DD 4.73/43.99), (DE 4.73/44.03), (DD 4.74/43.99), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.01), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.03), (DE 4.75/44.06), (DE 4.76/44.00), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.04), (DE 4.77/44.00), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01), (DE 4.79/44.02)
<i>Ophrys tenthredinifera</i>	1	(DE 4.75/44.05)
<i>Ophrys apifera</i> x <i>Ophrys balearica</i>	1	(DD 4.74/43.99)
<i>Ophrys apifera</i> x <i>Ophrys speculum</i>	1	(DD 4.74/43.99)

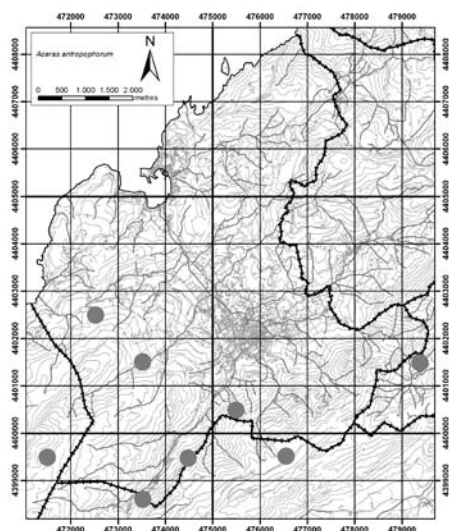
El quadre 7 presenta els diferents tàxons d'*Ophrys* i les quadrícules d'1 km² on s'han observat.

ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÒLLER / ALOMAR I SALVÀ

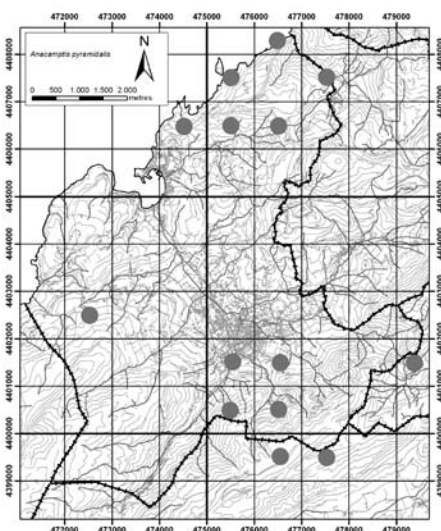
Tàxons	Núm. quadrícules	UTM d'1 km ²
<i>Aceras antropophorum</i>	8	(DD 4.71/43.99), (DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.01), (DD 4.74/43.99), (DE 4.75/44.00), (DD 4.76/43.99), (DE 4.79/44.01)
<i>Anacamptis pyramidalis</i>	14	(DE 4.72/44.02), (DE 4.74/44.06), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.06), (DE 4.75/44.07), (DD 4.76/43.99), (DE 4.76/44.00), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.06), (DE 4.76/44.08), (DD 4.77/43.99), (DE 4.77/44.07), (DE 4.79/44.01)
<i>Barlia robertiana</i>	18	(DE 4.71/44.02), (DE 4.72/44.02), (DE 4.72/44.03), (DE 4.72/44.05), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.01), (DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.04), (DD 4.74/43.99), (DE 4.74/44.06), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.75/44.03), (DE 4.75/44.05), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.04), (DE 4.76/44.05), (DE 4.77/44.00)
<i>Cephalanthera damasonium</i>	4	(DD 4.73/43.98), (DD 4.74/43.99), (DE 4.75/44.00), (DE 4.79/44.01)
<i>Cephalanthera longifolia</i>	5	(DE 4.72/44.02), (DE 4.75/44.00), (DE 4.77/44.00), (DE 4.78/44.01), (DE 4.79/44.01)
<i>Epipactis microphylla</i>	12	(DE 4.72/44.01), (DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DD 4.74/43.99), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.07), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.07), (DD 4.77/43.99), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01)
<i>Limodorum abortivum</i>	8	(DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DD 4.73/43.99), (DE 4.73/44.01), (DD 4.74/43.99), (DE 4.75/44.01), (DE 4.76/44.04), (DE 4.78/44.01)
<i>Limodorum trabutianum</i>	2	(DE 4.71/44.02), (DD 4.73/43.98)
<i>Neotinea maculata</i>	18	(DD 4.71/43.99), (DE 4.71/44.01), (DE 4.71/44.02), (DE 4.71/44.03), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.04), (DD 4.74/43.99), (DE 4.74/44.01), (DD 4.75/43.99), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.06), (DD 4.76/43.99), (DE 4.76/44.00), (DD 4.77/43.99), (DE 4.77/44.05), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01)
<i>Orchis cazortensis</i>	2	(DE 4.75/44.00), (DE 4.78/44.02)
<i>Orchis conica</i>	4	(DE 4.75/44.00), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01), (DE 4.79/44.02)
<i>Orchis fragans</i>	1	(DE 4.73/44.03)
<i>Orchis longicornu</i>	13	(DD 4.71/43.99), (DE 4.71/44.02), (DE 4.73/44.02), (DD 4.74/43.99), (DE 4.74/44.01), (DE 4.74/44.02), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.02), (DE 4.77/44.05), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01), (DE 4.79/44.02)
<i>Orchis mascula</i> subsp. <i>ichnusae</i>	1	(DE 4.77/44.00) a 700- 760 m.
<i>Orchis olbiensis</i>	22	(DD 4.71/43.99), (DE 4.73/44.01), (DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.05), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.01), (DD 4.75/43.99), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.03), (DE 4.75/44.05), (DD 4.76/43.99), (DE 4.76/44.01), (DE 4.76/44.04), (DE 4.76/44.05), (DD 4.77/43.99), (DE 4.77/44.05), (DE 4.77/44.06), (DE 4.78/44.00), (DE 4.78/44.01), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01), (DE 4.79/44.02)
<i>Serapias lingua</i>	2	(DE 4.74/44.00), (DE 4.75/44.01)
<i>Serapias parviflora</i>	18	(DE 4.71/44.02), (DE 4.71/44.03), (DE 4.72/44.02), (DD 4.73/43.98), (DE 4.73/44.02), (DE 4.73/44.03), (DE 4.73/44.04), (DE 4.74/43.99), (DE 4.74/44.00), (DE 4.74/44.02), (DE 4.74/44.06), (DE 4.75/44.03), (DE 4.75/44.05), (DE 4.76/44.00), (DE 4.76/44.01), (DE 4.77/44.00), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01)
<i>Spiranthes spiralis</i>	14	(DE 4.72/44.02), (DE 4.72/44.04), (DE 4.72/44.05), (DE 4.73/44.02), (DE 4.74/44.01), (DE 4.74/44.02), (DE 4.74/44.06), (DE 4.75/44.00), (DE 4.75/44.01), (DE 4.76/44.01), (DE 4.77/44.05), (DE 4.77/44.06), (DE 4.78/44.02), (DE 4.79/44.01)

El quadre 8 presenta la resta de tàxons d'Orquídies i les quadrícules d'1 km² on s'han observat.

L'orquídia que té més ampla distribució al terme de Sóller és *Orchis olbien-sis* amb 22 quadrícules d'1km²; seguit d'*Ophrys speculum* amb 21 quadrícules d'1km² i *Ophrys fusca* amb 20 quadrícules d'1km². Per altra banda l'endèmica *Ophrys balearica* té 8 quadrícules d'1km²; i amb distribució molt reduïda hi ha la tirrènica *Orchis mascula* subsp. *ichnusae* que tan sols té 1 quadrícula d'1km²; l'Ibero-Balear *Orchis cazorlensis* amb 2 quadrícules d'1km²; i el tàxon endèmic *Ophrys apifera* x *Ophrys balearica* amb 1 quadrícula d'1km².

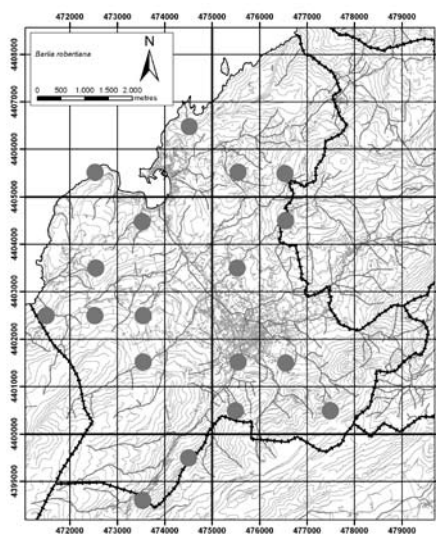

Home penjat (*Aceras antropophorum*).

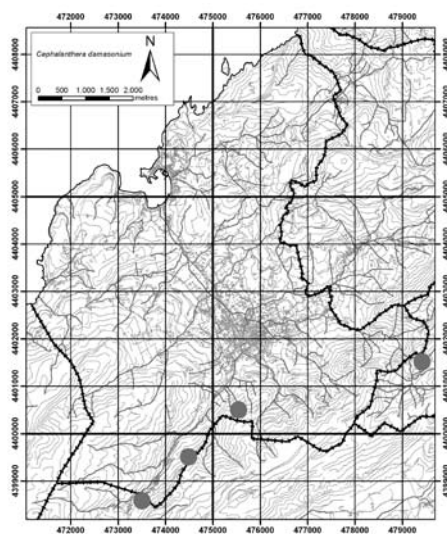

Caputxina (*Anacamptis pyramidalis*).

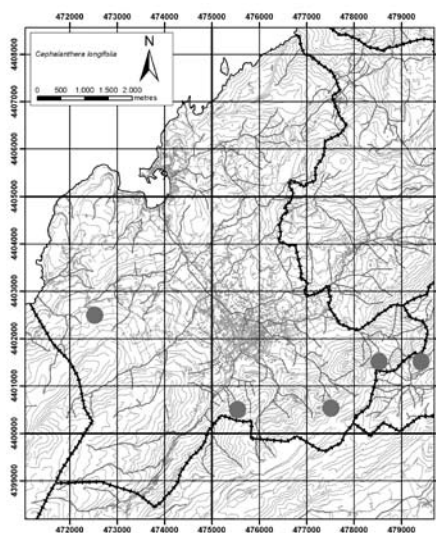
ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÒLLER / ALOMAR I SALVÀ

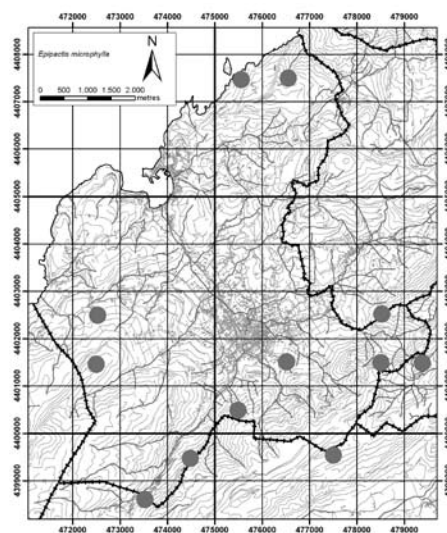
Mosques grosses (*Barlia robertiana*).

Curraia (*Cephalanthera damasonium*).

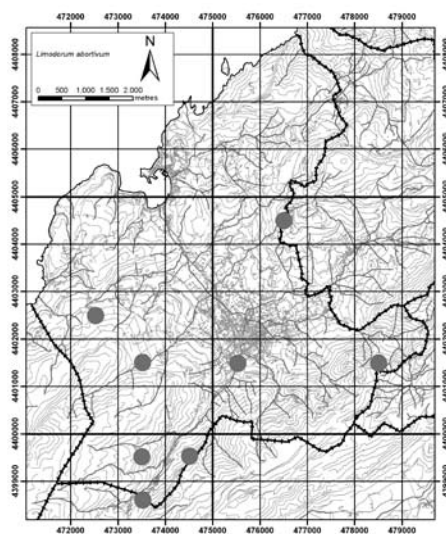

Curraia (*Cephalanthera longifolia*).

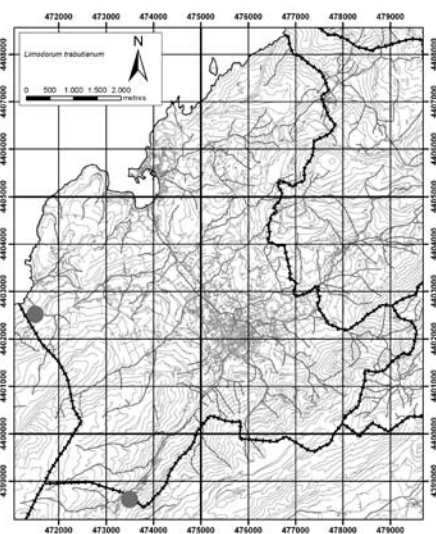

Abellera d'alzinar (*Epipactis microphylla*).

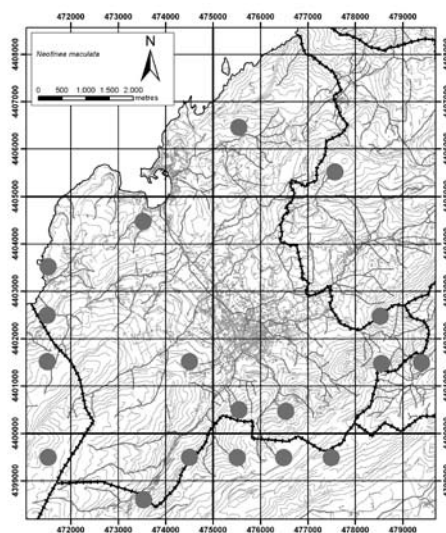
III JORNADES D'ESTUDIS LOCALS A SÒLLER

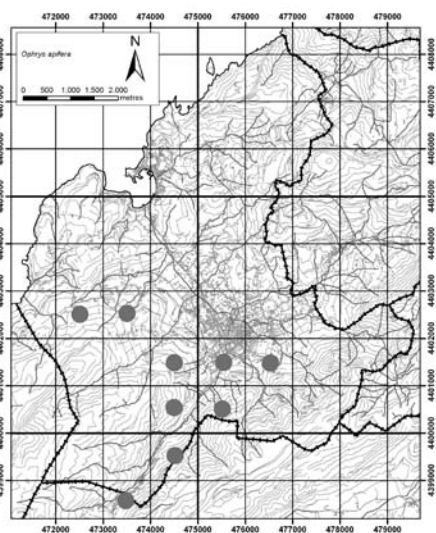
Ramell d'ombra (*Limodorum abortivum*).

Clavell bord (*Limodorum trabutianum*).

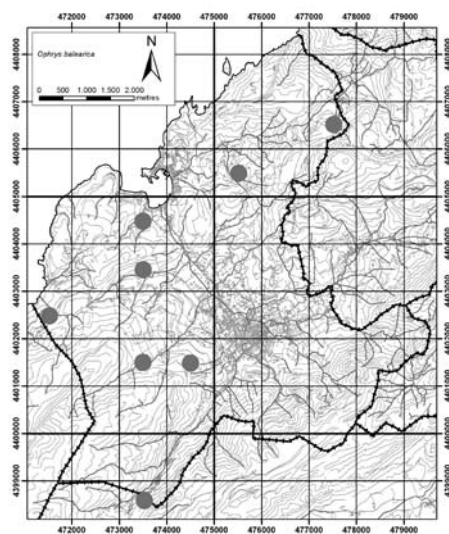

Caputxina tacada (*Neotinea maculata*).

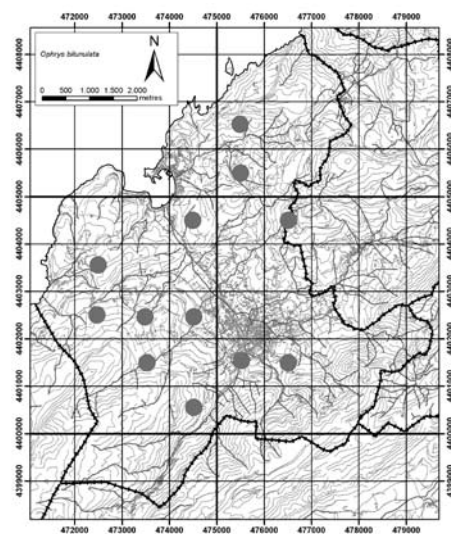

Mosques d'ase (*Ophrys apifera*).

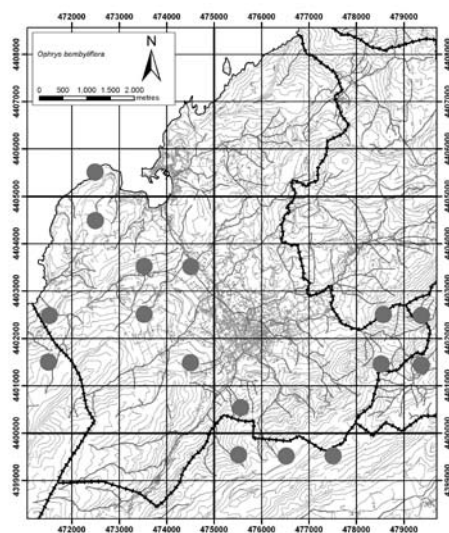
ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÒLLER / ALOMAR I SALVÀ

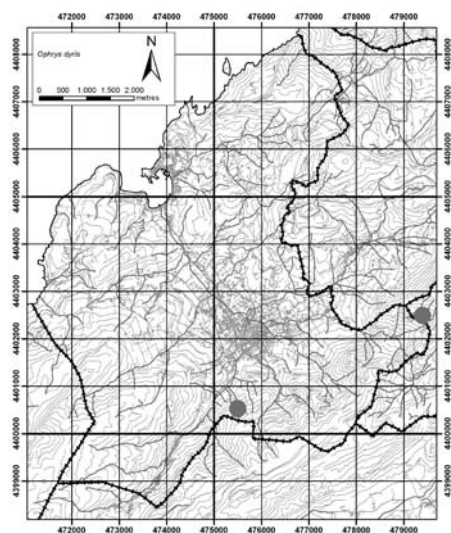
Borinot (*Ophrys balearica*).

Mosques (*Ophrys bilunulata*).

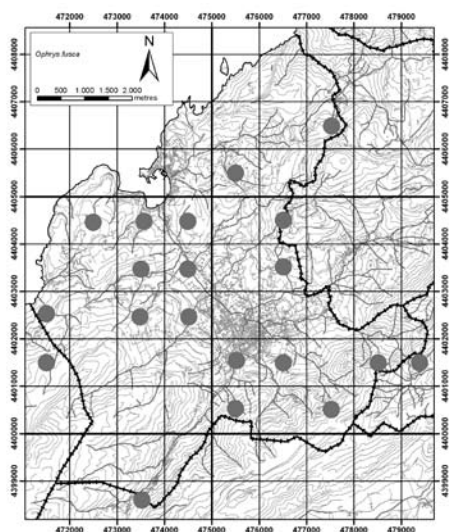

Mosques petites (*Ophrys bombyliflora*).

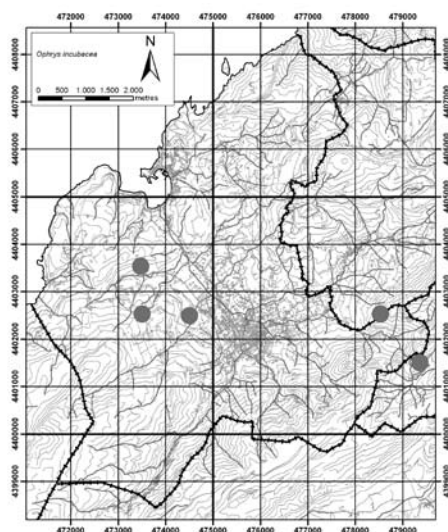

Mosques blanques (*Ophrys dyris*).

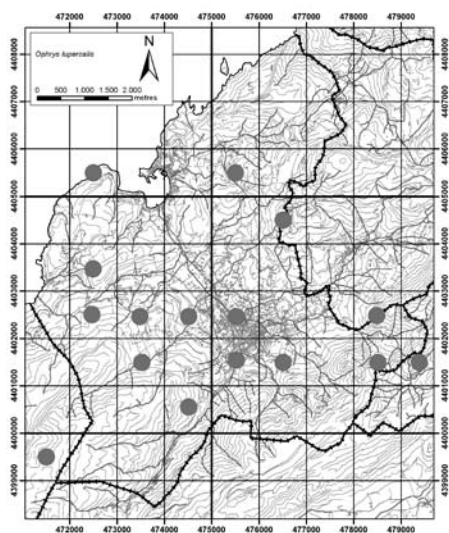
III JORNADES D'ESTUDIS LOCALS A SÒLLER

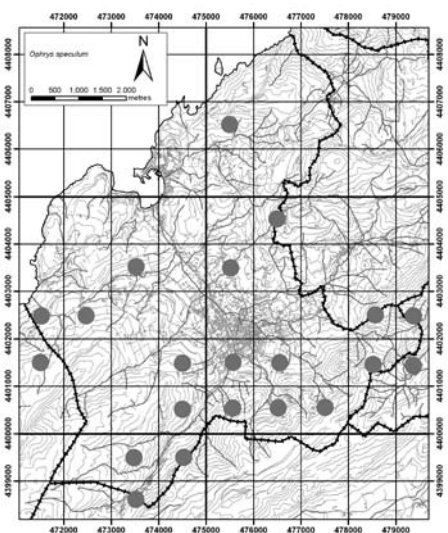
Mosques negres (*Ophrys fusca*).

Aranyera (*Ophrys incubacea*).

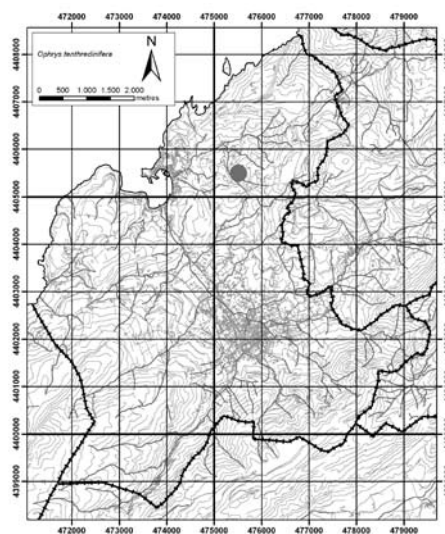

Sabateta (*Ophrys lupercalis*).

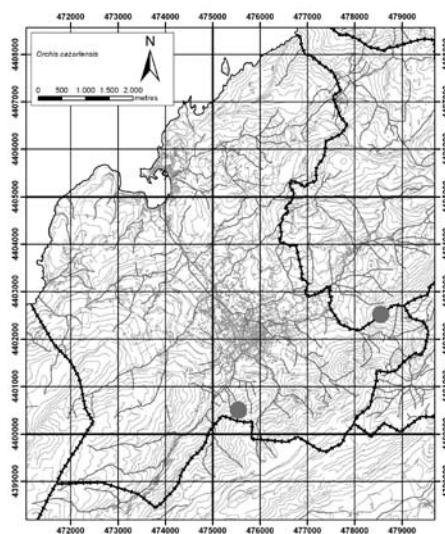

Mosques blaves (*Ophrys speculum*).

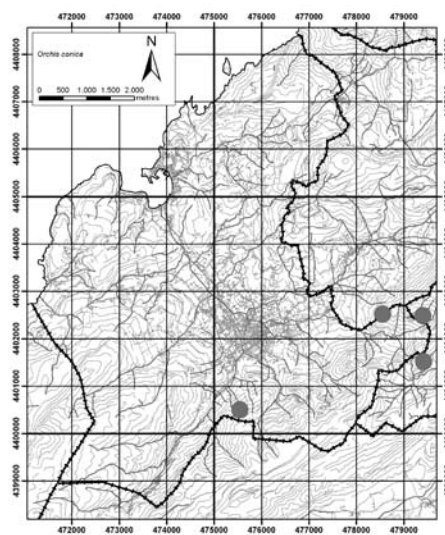
ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÒLLER / ALOMAR I SALVÀ

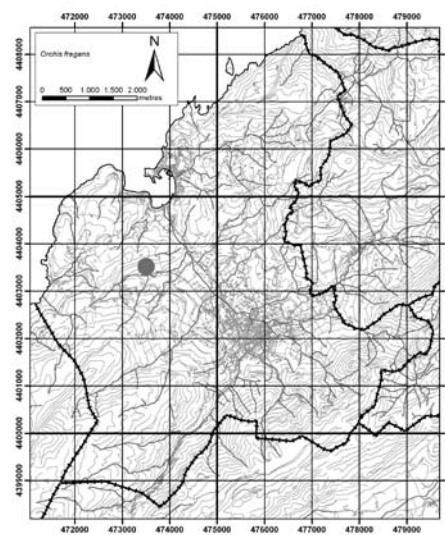
Mosques vermelles (*Ophrys tenthredinifera*).

Abellera (*Orchis cazorlensis*).

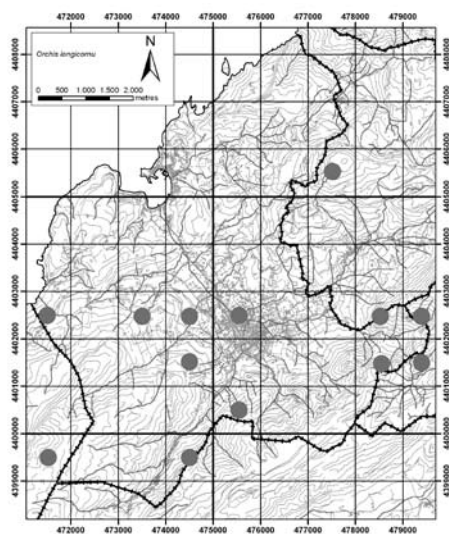

Abelletes (*Orchis conica*).

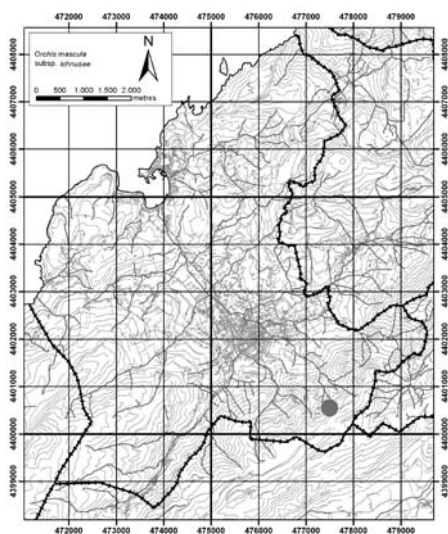

Abellera olorosa (*Orchis fragans*).

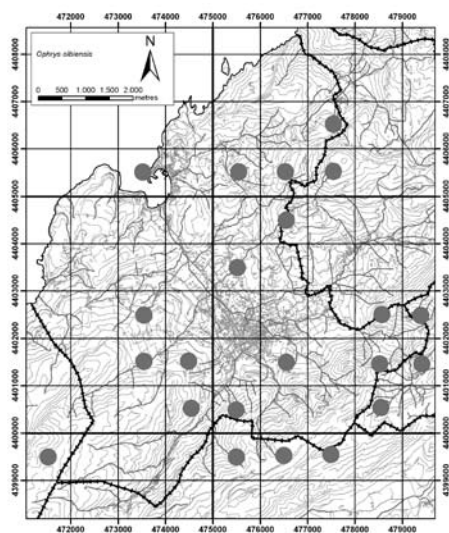
III JORNADES D'ESTUDIS LOCALS A SÖLLER

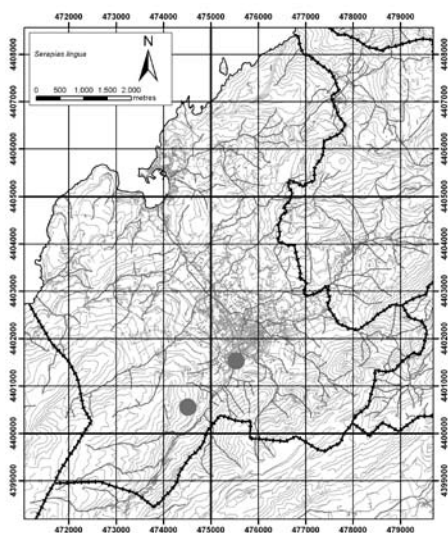
Abellera banyuda (*Orchis longicornu*).

Abellera de muntanya (*Orchis mascula* subsp. *ichnusae*).

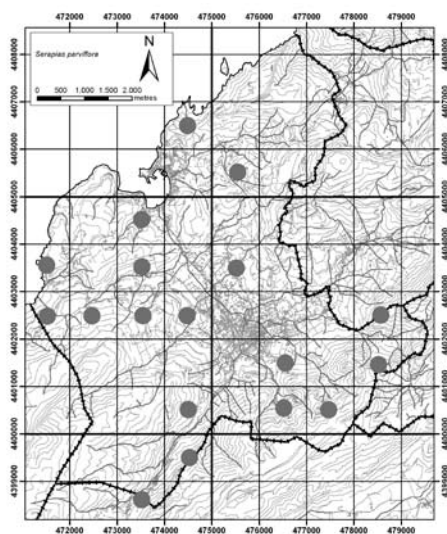

Abellera petita de muntanya (*Orchis olbiensis*).

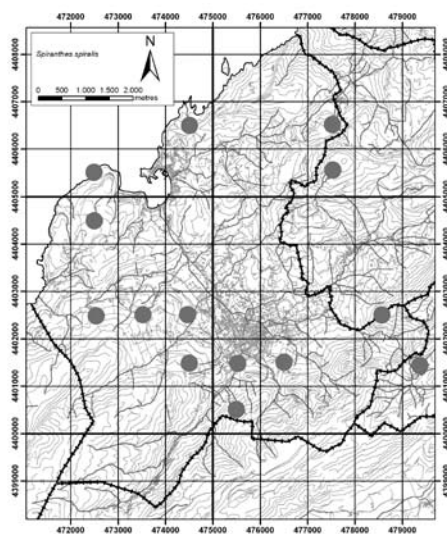

Galls (*Serapias lingua*).

ORQUÍDIES DEL TERME MUNICIPAL DE SÓLLER / ALOMAR I SALVÀ

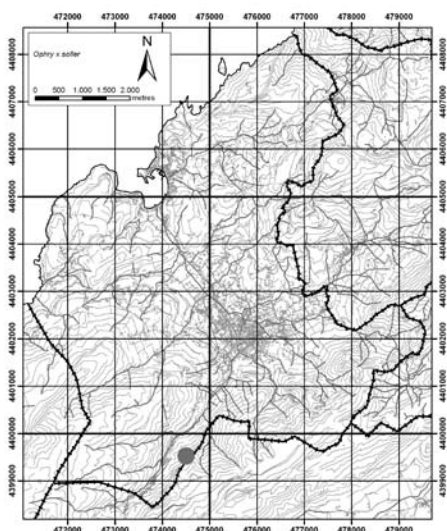
Gallets (*Serapias parviflora*).

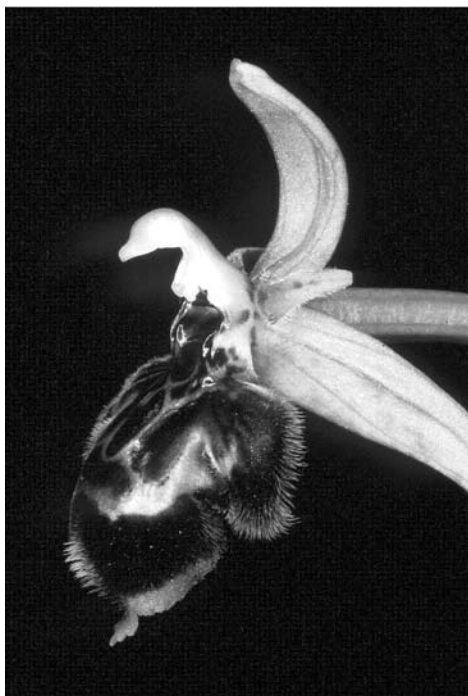

Orquídia de tardor (*Spiranthes spiralis*).

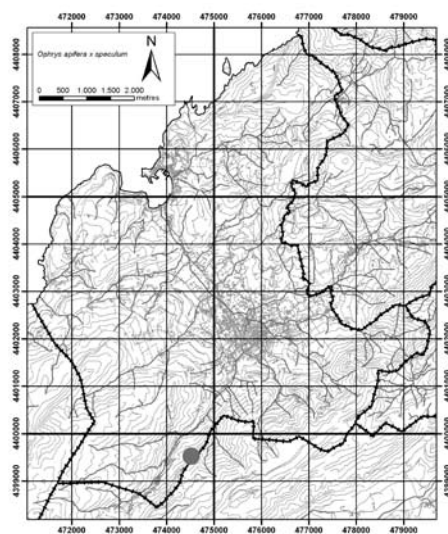

Ophrys x *soller* (*Ophrys apifera* x *Ophrys balearica*).

Ophrys apifera x *Ophrys speculum*.

AGRAÏMENTS

Vull expressar al meu agraïment al Dr. Volker Hoffmann per les seves cites; així com a Foster Jakob i a M. Henkel per les fotografies.

BIBLIOGRAFIA

- AA. DD. (1998). *Projecte d'anàlisi i catalogació dels camps marjats de Mallorca*: Sóller. Consell de Mallorca. Inèdit.
- ALOMAR, G. ; J. RITA & ROSSELLÓ, J. A. (1988). Notas florísticas de las islas Baleares (III). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears* 32:141-144.
- ALOMAR, G. (1989-90). Aportació a la Flora Orquidiòfila de les Illes Balears. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 33:269-273.
- ALOMAR, G. (1994). *Petita guia de les Orquídies de les Balears*. Govern Balear. Conselleria d'Agricultura i Pesca. Direcció General d'Estructures Agràries i Medi Natural.
- BAUMANN, H. & HOFFMANN, V. (1985). Zur Systematik und Verbreitung von *Limodorum trabutianum* Battand. *Mitt. Bl. Arbeitskr. Heim. Orch. Baden-Württ.* 17 (2) 161-185.

- BOLÒS, O. & VIGO, J. (2001). *Flora dels Països Catalans*. Vol. 4. Ed. Barcino. Barcelona.
- BONAFÈ, F. (1977-1980). *Flora de Mallorca*. 4 Toms. Edit. Moll. Palma de Mallorca.
- CASTROVIEJO, S.; AEDO, C. & HERRERO, A. (Edits.) (2005). *Flora Ibérica. Plantas vasculares de la Península Ibérica e Islas Baleares*. Vol. XXI SMILACACEAE- ORCHIDACEAE. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.
- DD. AA. (1988-1997). *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (GEM.). 21 Toms. Promomallorca.
- HENKEL, M. (1997). *Ophrys apifera* x *Ophrys vernixia* auf Mallorca. *Ber. Arbeitskrs. Hiem. Orchid.* 14 (2): 32.
- HENKEL, M. (2000). *Ophrys* x *soller* M. Henkel hybr. *Nat. Nov. Ber. Arbeitskrs. Hiem. Orchid.* 17 (2): 121-123.
- HOFFMANN, V. (1983). Orchideenkartierung Mallorca. *Mitt. Bal. Arbeitskr. Heim. Orch. Baden-Wurt.* 15 (1): 109-151.
- KREUTZ, K. (1989). Beitrag zur Erforschung und Kennthnis einiger Orchideenarten der Balearen -Insel Mallorca- *Ber. Arbeitskrs. Heimische Orchid.* 6 (1): 115-128.
- PORTA, P. (1887). *Stirpium in insulis Balearum anno 1885 collect. enumeratio. Nuovo Giornale Bot. Italiano*, 19: 276-304.
- PUIGSERVER, J. (1994). *Clima* in: Alomar, G. & Reynés, A. (Coord.). *Barranc de Biniaraix*. Guia d'interpretació del medi. Consell Insular de Mallorca. Leader-Serra de Tramuntana.
- WEGENKE, C. (1997). *Orchis spitzelii* und *Limodorum trabutianum* auf Mallorca. *Ber. Arbeitskrs. Heim. Orchid.* 14 (1): 81-82.

